

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistaminen

Lainsäädäntöneuvos Annika Parsons

18.10.2021

Hankkeen tehtävät

- **Tehdä hallituksen esityksen muotoon hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutokset:**
 - jotka johtuvat kansallisesta ja EU:n tietosuojasääntelystä,
 - koskien hätäkeskustietojärjestelmää, rekisteritietoja sekä niiden käsittelyä ja käyttämistä, rekisterinpitäjiä sekä heidän vastuunjakoaan
 - muut mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin tai siihen liittyviin lakeihin

- **Lainvalmistelussa tehdään vain sellaiset rakenteelliset muutokset joista riittävä yhteisymmärrys**
 - Jos riittävään yhteisymmärrykseen ei päästä, laki päivitetään "vain" muuttunutta säädösympäristöä (mm. EU, perustuslaki) paremmin vastaavaksi.

Hätäkeskustietojärjestelmän ja järjestelmässä olevien henkilötietojen käyttötarkoitus

Hätäkeskustietojärjestelmän käyttötarkoitus

Hätäkeskustietojärjestelmän käyttötarkoitus on voimassa olevan hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja lain esitöiden mukaan:

- ❖ varmistaa Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitaminen
- ❖ pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen ja myös Rajavartiolaitoksen välittömien toimenpiteiden tehokas ja tarkoituksenmukainen käynnistäminen
- ❖ pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen ja myös Rajavartiolaitoksen välittömien toimenpiteiden suorittaminen

=> jotta kansalainen saa oikeanlaisen avun ja palvelun viivytyksettä hätätilanteessa

Tietojen ja henkilötietojen käyttötarkoitus

HäkeL 17 §:ssä on tyhjentävä luettelo hätäkeskustietojärjestelmään tallettavista tiedoista

- tietojen tallentamisen edellytyksenä on, että ne ovat tarpeellisia HäkeL 4 §:ssä säädettyjen tehtävien kannalta:
 - Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien kannalta tarpeelliset tiedot
 - 4 § 1 mom. - hätäkeskuspalvelujen tuottaminen, tukipalvelujen tuottaminen ja hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta.
 - 4 § 3 mom. – muut tehtävät
 - pelastustoimen, poliisitoimen ja sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspalveluiden hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot;
 - 4 §:n 2 mom. - hätäkeskuspalveluilla tarkoitetaan hätätilanteita koskevien ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien ilmoitusten (*hätäilmoitus*) vastaanottamista ja arviointia sekä ilmoituksen tai tehtävän välittämistä **viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti** asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle.

➤ **Oma-aloitteiset tehtävät;**

- HäkeL 17 §:ssä ei määritellä, että tehtävää tai toimenpidettä koskevat tiedot (6 kohta) tallennettaisiin järjestelmään vain, kun se on tullut vireille Hätäkeskuslaitokseen tulleen hätäilmoituksen kautta. Tehtävä tai toimenpide voi olla oma-aloitteinen, jolla on vaikutusta Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin. Oma-aloitteiset tehtävät kirjataan järjestelmään tilannekuvan ylläpitämiseksi, jotta Hätäkeskuslaitos tietää mitä resursseja on käytettävissä. Tai riskiarviossa Hätäkeskuslaitos huomioi oma-aloitteisia tehtäviä ottaneet yksiköt ja välittää niille tarkoituksenmukaisia kiireellisiä tehtäviä.
 - VN asetus hätäkeskustoiminnasta 3 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on mm. tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaaminen sekä kiireellisten tukipalvelujen antaminen riippumatta siitä, saadaanko viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävä tieto Hätäkeskuslaitoksen välityksellä vai onko kyseessä viranomaisen oma-aloitteinen tehtävä.
- Viranomaisen oma-aloitteiset tehtävät voi ja pitää, toimijan ne ilmoittaessa, kirjata hätäkeskustietojärjestelmään.

➤ **Hätäkeskuslaitos**

Hätäkeskuslaitoksen osalta henkilötietojen käsittelytarkoitus on

- hätäilmoituksen ja muiden kiireellistä apua vaativien ilmoitusten vastaanottaminen, arviointi ja ilmoituksen tai tehtävän välittäminen viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtävää sopimuksen perusteella hoitavalle
- hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvien kiireellisten ja muiden tukipalvelujen hoitaminen
- hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta

- Käyttötarve olemassa myös:
 - Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan johtaminen
 - väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa
 - muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät
 - ilmoitinlaitetehtävät
 - Hätäkeskuslaitoksen tehtävien tilannetietoisuuden ylläpito
 - hätäkeskustietojärjestelmän tietojen käyttäminen koulutus- ja harjoittelutoiminnassa

➤ Poliisitoimi, sosiaali- ja terveystoimi, pelastustoimi ja Rajavartiolaitos

Pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen ja myös Rajavartiolaitoksen henkilötietojen käsittelytarkoitus on viranomaisten

- valmiuden/tilannekuvan ylläpitäminen
- välittömien toimenpiteiden tehokas ja tarkoituksenmukainen käynnistäminen
- välittömien toimenpiteiden suorittaminen
- hätäkeskustoimintaan liittyvien tehtävien johtamiseen ja hoitaminen
- poliisilla tietojen jatkokäyttö esitutkinnassa

Tietoja tarvitaan myös

- viranomaisen oman toiminnan arviointia ja kehittämistä varten
- viranomaisen antamien ohjeiden kehittämiseen
- hälytystoiminnan arviointiin annettujen ohjeiden noudattamisessa
- raportointiin ja tilastointiin
- oman toiminnan valvontaan
- viranomaisten omien tietojen jatkokäyttö

Tietojen ja henkilötietojen käyttötarkoitus

Hätäkeskustietojärjestelmässä henkilötietojen käyttötarkoitus on :

- varmistaa Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitaminen
- pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen ja myös Rajavartiolaitoksen välittömien toimenpiteiden tehokas ja tarkoituksenmukainen käynnistäminen
- pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen ja myös Rajavartiolaitoksen välittömien toimenpiteiden suorittaminen
- viranomaisten oman toiminnan kehittäminen
- toiminnan valvonta

⇒jotta kansalainen saa oikeanlaisen avun ja palvelun viivytyksettä hätätilanteessa

⇒VO lakisääteisten tehtävien hoitaminen

Muutostarpeet rekisterinpitäjän osalta

Rekisterinpitäjä

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679)

- on lainsäädännön hierarkkisuuudesta johtuen ensisijaisesti sovellettavaa lainsäädäntöä, jos kansallinen lainsäädäntö on asetuksen kanssa ristiriidassa
- rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä
- 4 artiklan 7 kohdan mukaan **rekisterinpitäjä** yksin tai yhdessä toisen kanssa **määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot**
- Silloinkin kun rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelytarkoitukset ja keinot täsmennetään laissa, lähtökohtana määrittelyssä tulee pitää sitä, että rekisterinpitäjäksi **voidaan osoittaa ainoastaan sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.**
 - Kansallisesti ei ole mahdollista säätää tosiasiallisesta tilanteesta poikkeavasti

Rekisterinpitäjä

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679)

- 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa on säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta. Kyseisen periaatteen mukaan henkilötiedot tulee kerätä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kannalta yhteensopimattomalla tavalla.
 - Toiminnan seuraaminen, kehittäminen ja valvonta on yhteensopiva henkilötietojen keräämistarkoituksen kanssa, koska viranomaisten toimintaa sekä palveluja pyritään kehittämään ja parantamaan, jotta kansalainen saa avun viivytyksettä
- III luvun mukaisista rekisteröidyn oikeuksista vastaa rekisterinpitäjä. Rekisterinpitäjä mm. toimittaa rekisteröidyn pyytäessä tälle 14 artiklassa mainitut henkilötiedot, oikaisee virheelliset henkilötiedot artiklan 16, poistaa tiedot 17 artiklan tai rajoittaa käsittelyä 18 artiklan mukaan.
- IV luvun 24 artiklan mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta

Hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjä

- Henkilötietoja kerätään tietojärjestelmään Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien suorittamista sekä pelastustoimen, poliisitoimen ja sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspalveluiden sekä Rajavartiolaitolle kuuluvien tehtävien hoitamista varten tarkoituksena oikean avun saaminen nopeasti ja tehokkaasti hädässä olevalle kansalaiselle.
- Pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen eli mitä tietoja tarvitaan, että ilmoituksen/tehtävän voidaan katsoa kuuluvan ko. viranomaisen tehtäväksi, mille yksikölle tehtävä välitetään ja millä kiireellisyysluokalla, jotta oikea apu saadaan tehokkaasti ja nopeasti kansalaiselle.
- Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti. Hätäkeskuslaitos on lisäksi hätäkeskustietojärjestelmän tekninen ylläpitäjä sekä määrittää omien tietojensa käsittelytarkoitukset
- Jokaisella toimialalla on tarve voida käsitellä hätäkeskustietojärjestelmässä tietoja oman toiminnan tai antamiensa ohjeiden noudattamisen valvontaan sekä toiminnan ja ohjeiden kehittämiseen.
- **Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus hätäkeskustietojärjestelmässä perustuu siten yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 c kohtaan eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi**

Hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjä

➤ Kaikki rekisterinpitäjiä omien tietojensa osalta EU tietosuoja-asetuksen nojalla?

- Toimialat, päättävät miten toteuttavat toimialan rekisterinpitäjyyden eli onko toimiala rekisterinpitäjä vai toimialan jokainen organisaatio. Toimialoilla on myös velvollisuus valvoa tietojen käsittelyn lainmukaisuutta.
- Jokainen rekisterinpitäjä vastaisi silloin loki- ja käyttäjärekisterien rekisterinpitäjyydestä
- Jos useampi rekisterinpitäjä, tulee määritellä rekisterinpitäjien välinen tietojenluovutus
 - Mitä nämä ovat kunkin toimialan osalta?
 - Esitykset työryhmälle 29.10.2021 mennessä
- Tietoja ei saa käsitellä myöhemmin määriteltyjen tarkoitusten kannalta yhteensopimattomalla tavalla.
 - Esim. viranomaisten oman toiminnan tai antamiensa ohjeiden noudattamisen valvonta sekä oman toiminnan kehittäminen ovat yhteensopiva käsittelytarkoitus, koska kansalainen ottaa yhteyttä saadakseen asianmukaista apua ja viranomaisen käyttää toiminnasta tallentuvaa tietoa kehittääkseen palveluaan

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)

16 § Tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta

Tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina.

17 § Lokitietojen kerääminen

Viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

- **Ei tarvetta säädellä erikseen käyttäjä- ja lokirekisteristä hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa**